

INTERVIEW GERT PEERSMAN

‘Deze crisis is niet alleen de schuld van Poetin’

De Gentse econoom Gert Peersman roept politici op het hoofd koel te houden in deze energiecrisis. Strooien met btw-verlagingen en energiecompensaties drijft de prijzen alleen maar op, en het geld vloeit van de staatskas naar de producenten en naar Poetin. ‘Wie geschoren wordt, zit beter stil.’

Annelien De Greef, Korneel Delbeke

Zaterdag 10 september 2022 om 3.25 uur

Peersman ziet met lede ogen aan hoe we amper leren uit de fouten van het verleden. Titus Simoens

Peersman ziet met lede ogen aan hoe we amper leren uit de fouten van het verleden. © Titus Simoens

De gasoorlog levert het perfecte materiaal voor een cursus economie voor beginners. Vraag, aanbod en prijselasticiteit: voer te over. En toch. Als we professor economie Gert Peersman in een zaaltje in zijn Gentse Alma Mater vragen of het voor hem boeiende of frustrerende tijden zijn, kiest hij zonder aarzelen voor ,het tweede. Als specialist monetair beleid, begroting en grondstoffenmarkten – zeg maar alles wat momenteel het ritme van het nieuws bepaalt – ziet hij beleidsmakers de ene fout na de andere maken.

Zo was Peersman een felle tegenstander van de btw-verlaging op de energiefactuur, die nu politiek onomkeerbaar is geworden. Met een lach en een zucht herinnert hij ook aan de stookoliecheque die sinds juli wordt uitgedeeld. ‘Olie is veel minder in prijs gestegen dan gas. - Iedereen die zijn inkomen al zag indexeren en die met stookolie verwarmt, werd overgecompenseerd. En nu willen we nog eens een rondje cheques uitdelen.’

Peersman ziet met lede ogen hoe we amper leren uit de fouten van het verleden. ‘Bij de depressie in de jaren 30 werd een schok in de vraag versterkt door de tering naar de nering te zetten. Een compleet verkeerde reactie, zag men achteraf in, waardoor men tijdens de eerste oliecrisis van de jaren 70 de vraag net ging stimuleren. Alleen ging het toen niet om een schok in de vraag, maar in het aanbod.

Gevolg: tien jaar hoge inflatie. En nu maakt Europa in volle energiecrisis dezelfde fout: we pakken een probleem in het aanbod aan door de vraag aan te wakkeren.'

De Gentse econoom is scherp voor de Europese leiders. 'De problemen waarmee we nu geconfronteerd worden, zijn niet alleen de schuld van Poetin, die de gaskraan dichtdraait. Ze zijn ook het gevolg van verkeerde antwoorden daarop. Btw-verlagingen of facturen bevroren, stuwt de prijzen uiteindelijk verder op en doet inflatie de pan uit swingen.' De ongemakkelijke waarheid: dat Poetin de gaskraan dichtdraait, kan niet anders dan pijn doen. 'Het is een klap die we collectief moeten incasseren en het best laten dragen door de sterkste schouders', meent Peersman. 'Wie geschoren wordt, moet stilzitten, luidt het gezegde.'

- 'België vergelijken met Griekenland is overdreven'
(https://www.standaard.be/cnt/dmf20220905_97613300)

Dat we collectief verarmen, is voor een politicus geen aangename boodschap om te brengen.

'Alexander De Croo (Open VLD, red.) heeft het geprobeerd door te waarschuwen voor tien moeilijke jaren. Dat was een ongelukkige uitspraak. Er is geen reden waarom deze crisis tien jaar moet duren. In 1979, bij de tweede oliecrisis, zei men ook dat de olieprices altijd heel hoog gingen blijven, terwijl ze in de jaren 80 instortten en twintig jaar lang historisch laag bleven.'

Praten we ons geen recessie aan?

'De uitspraak van De Croo was niet verstandig. Er is zeker een probleem, maar er is ook veel paniek, en die heeft een zelfversterkend effect. Iemand die wil verbouwen, zal daardoor bijvoorbeeld die investering uitstellen.'

Wat kunnen we dan doen om de crisis te bezweren?

'Vooral niet ingrijpen in de prijzen, want dat werkt niet. Je hoeft niet eens zo heel veel te doen om de prijzen te laten dalen. We weten uit onderzoek dat een beetje minder vraag of een beetje meer aanbod al een grote impact heeft. Dat zagen we in het verleden al. Probeer bijvoorbeeld het aanbod te verhogen door kerncentrales langer open te houden of de vraag te verminderen door mensen te steunen om hun huizen te isoleren. Het zijn maatregelen die je misschien niet meteen voelt, maar ze doen de schaarste verminderen en maken dat de crisis geen tien jaar zal duren.'

'Eigenlijk hebben we een milde recessie nodig die de vraag wat tempert. Maar tegelijk zijn er mensen met een vast tarief, die vandaag nog altijd minder voor hun energie betalen dan een jaar

geleden en wil men de energiefactuur van energie-intensieve bedrijven compenseren.’

Maar de politiek kan toch bijna niet anders dan de noodkreet van bedrijven te beantwoorden?

‘Als je ze compenseert om te blijven produceren en energie te verbruiken, betaalt de rest van de samenleving daarvoor een hogere energieprijs. Dat is geen goed idee. Als – en dat is echt áls – je iets wilt doen, kan je energie-intensieve bedrijven beter in een soort lockdown met tijdelijke werkloosheid plaatsen om deze periode van extreem hoge energiekosten te overbruggen. Zo dalen de energieprijzen en druk je de kosten voor de maatschappij.’

- Hoe we Rusland pijn doen (en niet onszelf)

(https://www.standaard.be/cnt/dmf20220425_97732881)

Dat is een interessante piste, maar ze vindt politiek geen weerklank.

‘Neen, en het is ook geen toverformule. Maar als je ze gaat compenseren, is het enige resultaat dat de energieprijzen verder stijgen en hoog zullen blijven. Dan raken we niet van de miserie af, en blijft de overheid geld uitgeven tot het niet meer gaat.’

‘Er zijn mensen met een vast tarief, die vandaag nog altijd minder voor hun energie betalen dan een jaar geleden’

In heel Europa werd volgens de denktank Bruegel al 280 miljard euro vrijgemaakt voor maatregelen. Hoeveel geld kunnen we er nog tegenaan gooien? Wordt België zo weer de zieke man van Europa?

‘Het is niet ons land alleen. Mocht België overigens het enige land zijn om die prijsverlagende maatregelen te nemen, zou dat wel werken omdat het de internationale prijzen niet omhoog zou duwen. Maar ook in de rest van Europa wordt een compensatiebeleid gevoerd. Wij betalen mee als andere landen de prijs voor gas of elektriciteit plafonneren, zoals Frankrijk bijvoorbeeld heeft gedaan. Ons land kan niet iedereen compenseren. Maar er is wel ruimte voor een gerichte inspanning, zoals tijdens de coronacrisis, nu de rente nog altijd niet heel hoog is. Maar als je jarenlang geleend geld blijft uitdelen om een aanbodschock op te vangen, stuw je de inflatie en moet de Europese Centrale Bank de rente blijven optrekken. Zo kom je in een eindeloze spiraal terecht.’

De ECB wees er onlangs nog op dat amper 12 procent van alle steun gaat naar wie het echt nodig heeft.

‘Politici willen zich zo populair maken, en durven niet te zeggen dat hun maatregelen niet werken. Uiteraard kan je mensen niet laten - bevrozen. Maar je kunt de prijs bijvoorbeeld wel laten stijgen voor mensen met hogere inkomens. Of als je koste wat kost wil bijspringen als regering, doe dat dan alleen voor de variabele contracten, en niet voor de vaste. Dat had gekund.’

Voor zo’n doelgerichte steun moet men weten wie ze nodig heeft.

‘De politiek vaart momenteel blind, en dat is niet alleen in België zo. Weet u dat de gemiddelde energiefactuur van een doorsnee gezin in - juli nog steeds 170 euro per maand was? Terwijl in januari de minister van Energie al zei dat mensen meer dan 400 euro moesten betalen, en ons land daarom de btw moest verlagen. Men neemt beleidsmaatregelen op basis van heel weinig informatie. Het enige wat we weten is dat lage inkomens relatief hard getroffen worden.’

Wat kan de ECB doen?

‘De ECB moet de inflatie afremmen met hogere rentes, en doet dat ook, maar krijgt daarbij stokken in de wielen gestoken van overheden die de inflatie net aanwakkeren door de vraag te stimuleren met leningen, waarop ze vervolgens hogere rentes moeten betalen. Dan ben je elkaar aan het tegenwerken.’

Een milde recessie vindt u geen slechte zaak. Maar zal de storm sowieso niet veel zwaarder zijn?

‘Als de energieprijzen blijven stijgen en steeds meer bedrijven sluiten, dan kan het slechter worden. Maar dat hoeft niet. Ik ben niet per se pessimistisch. De ene sectorfederatie na de andere roept dat er nu bedrijven moeten sluiten, maar het is de vraag of dat klopt. Ze zijn ook aan het lobbyen.’

Overwinsten afromen wint wel aanhang in Europa. Een goed idee?

‘Als je de crisis wilt bezweren, moet je de prijzen niet bevrozen, maar kan je wel eventueel de overwinsten die met hogere prijzen gepaard gaan proberen afromen, en dat geld aan de mensen teruggeven, of er de begroting mee stutten. Zo behoud je maximaal het prijssignaal. Of dat praktisch en juridisch mogelijk is, is een ander paar mouwen.’

<p>Gert Peersman: ‘Geld lenen om te consumeren – als we het zo

Politiek is de aanval ingezet tegen groene taksen, die de staat al een miljard opleverden.

‘We blijven accijnzen zoeken om af te schaffen, er is de btw-verlaging en dan die groene taksen.

Wat is het gevolg als je dat allemaal afschaft? We gaan er niet veel minder door betalen. Alleen gaat het geld niet langer naar de overheid, maar naar de producenten. Als de vraag groter is dan het aanbod, blijft de prijs stijgen tot er genoeg mensen zijn die zuiniger gaan leven, hun verwarming wat lager zetten of zonnepanelen leggen. Dat is basiseconomie. Met andere woorden: door al die taksen te schrappen, zakt de prijs niet, maar organiseren we een transfer van geld naar de producenten en naar Poetin of Saudi-Arabië. Het geld dat naar de overheid ging in de vorm van belastingen vloeit gewoon naar het buitenland.’

• Bedrijven viseren groene heffingen onder druk van energiecrisis (https://www.standaard.be/cnt/dmf20220905_97616330)

aanpakken, zijn we niet goed bezig.’ Titus Simoens</p>

Gert Peersman: ‘Geld lenen om te consumeren – als we het zo aanpakken, zijn we niet goed bezig.’ © Titus Simoens

‘Eigenlijk hebben we een milde recessie nodig die de vraag naar energie wat tempert’

De energiecrisis belooft ook het sociale najaar te verhitten.

‘De vakbonden hadden in het verleden vaak een punt, maar nu staken? Als je naar de inflatiecijfers kijkt, dan zijn hun eisen gewoon buiten proportie. In onze buurlanden slikt men als werknemer veel meer koopkrachtverlies. Ik vraag me af of iedereen nu die indexering moet krijgen, en dan heb ik het ook over mezelf. Normaal is dat logisch, maar nu zit de prijsschok toch vooral geconcentreerd bij de lagere inkomens. Hoge inkomens worden overgecompenseerd.’

Bart De Wever zei in *De zevende dag* dat we veel ellende over onszelf hebben afgeroepen door de kerncentrales te sluiten.

‘Vanuit het aanbod bekeken, kan je inderdaad de vraag stellen wat de toestand zou zijn als er meer kernenergie was geweest. Maar aan de kant van de vraag kun je je net zo goed afvragen waarom er niet meer zonnepanelen op onze daken liggen. Of waarom we niet meer huizen hebben geïsoleerd?’

‘Ook dat was beleid dat een verschil had kunnen maken, want we verbruiken meer energie dan veel andere landen. Maar het gebeurde niet, omdat de energieprijzen zo laag waren.’

Let u zelf al op uw energieverbruik?

‘Ik doe pogingen, uit principe, maar door een vast contract en de btwverlaging voel ik de prikkel niet. Dat is toch heel frappant. Waarom zou je besparen en zuiniger leven als je minder moet betalen voor je energie dan een jaar geleden?’

‘Nu wil men geld lenen om een factuur aan Poetin te betalen. Dat - levert onze economie helemaal niets op. Geld lenen om te consumeren – als we het zo aanpakken, zijn we niet goed bezig.’

Verschenen op zaterdag 10 september 2022

LEES MEER

VANDAAG | ENERGIECRISIS

Zonnepanelen meer dan ooit interessant

(https://www.standaard.be/cnt/dmf20220909_97290189)

VANDAAG | INTERVIEW FRANK VANDENBROUCKE

‘Het beste antwoord op dictators zijn sterkere overheden’

(https://www.standaard.be/cnt/dmf20220909_97288682)

VANDAAG | EUROPESE UNIE

België haalt eerste slag thuis rond prijsplafond voor gas

(https://www.standaard.be/cnt/dmf20220909_97288075)

VANDAAG | ENERGIECRISIS

Wordt het klimaat het volgende slachtoffer van Russische agressie?

(https://www.standaard.be/cnt/dmf20220909_97287054)

VANDAAG | ENERGIECRISIS

Nachttarief helpt niet meer besparen

(https://www.standaard.be/cnt/dmf20220909_97286424)